

Predsednik republike

Marijan Čez dan — ne morem si prav zamisliti:
Kramberger čez dan najbrž nima časa zase.

Toliko rok se želi rokovati z njegovo.

Toliko kamer zahteva od njega nasmeh.

Tako smo vrženi kamorkoli v vsakdanjost

in plavamo, da nas ne pogoltne.

Miriti. Odločati. Ne se zdaj

spraševati po smislu: ta je globoko na dnu,

zdaj pa jasno glavo, fant. Pazi. Pazi. Pazi.

Ne; čez dan najbrž nima časa zase.

A kaj če zvečer, ko mrak zadiši nad mestom,

zaide k oknu, končno sam, sam in tih nad lučmi,

in nenadoma začuti, kako se je zganil v njem

tisti stari, morda nespametni, z ničimer utemeljeni

divjaški ponos, iz katerega smo začeli vse to — nežna,

krčevita ljubezen, ki nas stiska za grlo, obupana

in uporna, naš izzivalni rdeči cvet: Mi! Mi! Mi!

Tedaj — tedaj se morda ta zbrani pogled skali

in gleda zvezde presajene na zemljo.

Dva dneva — en dan

TITO

Zadostuje, da izgovorimo to ime in že zaslišimo v sebi vse, kar nam je nešetokrat ponavljal. Niti on sam ne more povedati več kot ta preprosta beseda — Tito. Beseda, ki je postala sinonim svobode, upanja in miru. To ni več ime enega človeka, to je ime vsega naroda, vseh nas.

To ime združuje vse, česar nas je naučil.

Naučil nas je, kaj je svoboda.

Naučil nas je, kako naj s svobodo ravnamo in kakšni naj bomo, da je bomo vredni. S prstom je pokazal na tiste, ki ne znajo ceniti svoje svobode, ki jo zlorablajo proti drugim in se s tem izneverjajo njenemu bistvu. Razumeli smo, da nas svoboda obvezuje. Razumeli smo, da tisti, ki svobodo zlo-

rabi, sam ni več svoboden. Razumeli smo, da je bistvo svobode v tem, da je ne zlorabljam.

Učil nas je, da imamo tudi svobodni svoje dolžnosti.

Naša dolžnost je, da nas svoboda ne uspava. Vprašanje svobode je vprašanje vesti. Biti svoboden pomeni biti svoj.

Učil nas je upati.

Naučil nas je, da resnično upanje ni porojeno iz strahu in obupa. Upanje je budnost človeka v človeku. Resnično upanje je razum, ki usmerja človekovo ravnanje. S tem da nam je pokazal pravo upanje, nas je naučil ustvarjati prihodnost s tem, kar imamo.

22. maja 1960

Tito v očeh sveta

Tito in Jugoslavija sta bila v dneih, ko je bil bolan naš predsednik, najbrž najbolj ponavljajoča se tema v številnih priložnostih njih in poglobljenih zapisih svetovnega tiska. Rdeča nit, ki se je vlekla skozi domala vse tuje časopisje, naklonjeno in nenaklonjeno predsednikovi osebnosti in naši državi, je bila ugotovitev o usodni povezanosti in medsebojni zgodovinski soodvisnosti Tita in nove Jugoslavije, prav zato tudi tako pogosta razmišljanja o usmeritvi Jugoslavije v tako imenovanem »obdobju po«, hkrati pa tudi ugibanja o tem, koliko bosta Evropa in svet znala in zmogla tudi v prihodnje spoštovati in ceniti Titovo in jugoslovansko izkušnjo, ki postaja vse bolj dragocena in privlačna alternativa v neprestano se ponavljajočih konfliktnih soočanjih današnjega in jutrišnjega sveta. Za ilustracijo takšnega pisanja v tujini smo izbrali — tudi zaradi možnosti primerjave različnih miselnih izhodišč znotraj iste družbe — dva prispevka iz italijanskega tiska, objavljena v dveh glasilih z različno politično usmeritvijo, tudi pri nas znanega Alberta Moravie, velikega skeptika italijanske intelektualne levice in Giuseppa Boffa, naprednega zgodovinarja in publicista, organiziranega komunista in privrženca italijanske »poti« v socializem.

Bajka o velikem demiurgu

Morda bo nekega dne kdo pripovedoval o množicah, ki so spale tisočletja in se končno lepega dne prebudile. Vsi se ne prebujajo hkrati, ampak ko pridejo v tisto fazo korenitih sprememb življenjskih razmer, ki se imenuje industrijska revolucija. Ko se množice postopoma prebujajo,